

et audacius insistit a tergo, quam resistat in faciem. Securus nunc projectis armis capis matutinos somnos, cum illa hora Christus resurrexerit: et ignoras quod exarmatus, et tu timidior, et hostibus minus timendus sis? Armatorum multitudo circumvallaverunt domum, et tu dormis? Jam ascenduntaggerem, jam dissipant sepem, jam irruunt per posticum. Tutiusne est ergo tibi ut te inveniant solum, quam cum aliis; nudum in lectulo, quam armatum in campo? Expergiscere, sume arma, et fuge ad commilitones tuos, quos fugiens deserueras; ut qui te ab eis disjunxerat, ipse te denuo timor jungat. Quid armorum refugis pondus et asperitatem, delicate miles? Adversarius instans et circumvolantia spicula facient clypeum non esse oneri, lorica non sentiri vel galeam. Et quidem subito procedenti de umbra ad solem, de otio ad laborem, grave cernitur omne quod incipit; sed postquam ab his dissuescere, et ad illa se paulisper assuescere cœperit, usus tollit difficultatem, invenitque facile esse quod impossibile ante putavit. Solent etiam fortissimi milites audita bucina ante congressum trepidare; at ubi ad prælium ventum fuerit, spes victoriæ, et timor ne vincantur, reddit intrepidus. Quid vero tu trepidas, quem fratrum unanimitas armorum circummuniet, cui Angeli assistent a latere, quem dux belli Christus præibit, suos animans ad victoriam, et dicens: *Confidite, ego vici mundum*? (Joan. xvi, 33.) Si Christus pro nobis, quis contra nos? (Rom. viii, 34.) Securus potes pugnare, ubi securus es de victoria. O vere tuta cum Christo, et pro Christo pugna! in qua nec vulneratus, nec prostratus, nec conculcatus, nec millicies (si fieri possit) occisus, fraudaberis a victoria, tantum ne fugias. Sola causa, qua perdere possis victoriam, fuga est. Fugiendo potes illam amittere, moriendo non potes: et beatus si pugnando moriaris, quia mortuus, mox coronaberis. Væ autem tibi, si declinando pugnam, perdis et victoriam simul et coronam! Quod ipse avertat a te, fili dilectissime, qui in iudicio de his meis litteris majorem tibi habet inferre damnationem, si nullam ex eis in te reperit emendationem.

§ EPISTOLA II (62).

AD FULCONEM PUERUM QUI POSTEA FUIT LINGONENSIS ARCHIDIACONUS (63).

Fulconem canonicum regularem, quem avunculus blanditiis et promissis ad sæculum retraxerat, graviter et serio monet, ut potius Deo quam avunculo obediat et adhæreat.

Bonæ indolis adolescenti FULCONI, frater BERNARDUS peccator, inde lætari in adolescentia, unde in senectute non poeniteat.

1. Non miror si mireris, sed miror si non mireris, unde mihi ut ad te scribere vellem, civem rusticus, scholasticum (64) monachus, cum nulla hinc tibi occasio necessaria occurrat, nulla se ratio patens

(62) Scripta circa annum 1120.

(63) Sic titulus in manuscriptis; ex quo patet Fulconem Bernardi monitis non obtemperasse, sed

ostendat. At si attenderis quod scriptum legis, *Sapientibus et insipientibus debitor sum* (Rom. i, 14); et illud, *Charitas non quærit quæ sua sunt* (I Cor. xiii, 5): forsitan intelliges quidquid illa jusserit, non esse præsumptum. Charitas enim ad te objurgandum me compulsi, quæ tibi condolet, quamvis non dolenti: quæ tibi miseretur, licet non miserabili. Et inde magis dolet, quod cum sis dolendus, non doles: et inde magis miseretur, quod cum miser sis, miserabilis non es. Nec frustra forsitan tibi compatitur, dummodo patienter tu audias unde compatiatur. Vult te tuum sentire dolorem, ut jam non habeas unde dolere: vult te tuam scire miseriam, ut incipias miser non esse. O bona mater charitas, quæ sive foveat infirmos, sive exerceat provecos, sive arguat inquietos; diversis diversa exhibens, sicut filios diligit universos! Cum te arguit, mitis est; cum blanditur simplex est. Pie solet sævire, sine dolo mulcere: patienter novit irasci, humiliter indignari. Ipsa est quæ hominum mater et Angelorum, non solum quæ in terris, sed etiam quæ in cœlo sunt, pacificavit. Ipsa est quæ Deum homini placans, hominem Deo reconciliavit. Ipsa est, mi Fulco, quæ fratres illos, cum quibus olim dulces capiebas cibos, habitare facit unius moris in domo (Psal. lxxvii, 7). Hæc talis tamque honorabilis mater a te se queritur offensam, exostulat læsam. Læsa tamen non provocat: sed sprete te revocat, ostendens tibi in te de se veraciter scriptum esse, *Charitas patiens est, benigna est* (I Cor. xiii, 4). Licet læsa, licet offensa, si conversus fueris ad illam, obviabit tibi quasi mater honorificata. Contemptus oblita sui, ruet in amplexum tui; gaudens quem perdidit, esse inventum; qui mortuus fuerat, vivum (Luc. xv, 32).

2. Sed in quo, inquis, læsi? in quo contempsi? Audi. In eo, procul dubio, quod te quem sinu suo lacte nutriendum materno susceperat, ante tempus ablactasti; quod exertam lactis dulcedinem, in quo posses crescere in salutem, tam leviter, tam celeriter exsufflasti. O puer insensate! o puer magis sensu quam ætate! quis te fascinavit a bene incepto itinere tam cito discedere? Avunculus, inquis. Sic Adam quondam uxorem, uxor serpentem ad excusandas excusationes in peccatis (Psal. cxl, 4), prætendebant; uterque tamen suæ culpæ dignam excepit sententiam (Gen. iii, 16). Nolo decanum accuses, nolo te per illum excuses: inexcusabilis enim es. Illius culpa tuam non excusat. Quidnam ille fecit? Nunquid te rapuit? nunquid vim intulit? Rogavit, non ligavit; blandiendo atraxit, non violenter traxit. Quis te cogebat credere blandienti, assentire atrahenti? Ille sua nondum reliquerat; quid mirum si te qui suus eras, requirebat? Si agnum de grege, vitulum de armento cum perdit, requirit, et nemo causatur; te quoque, qui multis ovibus vel vitulis apud eum pluris es, adem in sæculo remansisse.

(64) Scholarem puerum, infra n. 8, id est adolescentem.

pit. Quid plura? veterem hominem exiit, et novum induitur; quodque solo nomine exstiterat, moribus et vita canonicum proficitur. Fama volat, bonus odor Christo; rei novitas circumquaque diffusa pervenit ad aures avunculi.

3. Volebam, si possem, illius errorem dissimulare, ne odium et nullum fructum consequeretur ex veritate. Sed non potui, fateor, intactum transire, quem usque ad hanc diem comperi Spiritui sancto pro viribus restituisse. Nam qui manum non retinet a malo quo [al. quod], potest, licet quandoque frustretur effectus, non minus culpatur affectus. In me certe fervorem novitium extinguere voluit; sed, Deo gratias, non valuit. Alteri quoque nepoti suo Guirrico, cognato tuo, multum restitit: sed quid nocuit? Imo plurimum præstitit. Destitit invitus tandem senex avunculus a persecutione; exstitit invictus puer nepos, gloriosior de tentatione. Sed heu! quomodo te vicit, qui illum vincere non potuit? Aut quomodo qui te vicit, ab illo superatus est? Nunquid te fortior ille? nunquid prudentior? Certe qui antea utrumque noverant. Guirrico Fulconem præferebant. At postquam ventum est ad bellum, exitus indicavit hominum errasse iudicium. Ibi, proh pudor! fugit qui præferebatur, ubi fortiter vicit qui inferior credebatur.

4. Sed quid de avunculi dicam malitia, qui a Christi militia retrahit nepotes suos, ut secum trahat ad inferos? Itane solet beare amicos? Quos Christus vocat secum in æternum mansuros, avunculus revocat secum in æternum aruros. Miror si jam Christus ei non irascatur, et dicat: *Quoties volui congregare nepotes tuos, quemadmodum gallina congregat pullos sub alas, et noluiti? Ecce relinquetur tibi domus tua deserta* (Matth. xxiii, 37). Christus dicit, *Sinite parvulos venire ad me; talium enim est regnum caelorum* (Matth. xix, 14): avunculus ait, *Sinite nepotes meos ut ardeant mecum*. Christus dicit, *Mei sunt, mihi debent servire*: Sed oportet, inquit avunculus, eos mecum perire. Christus dicit: *Mei sunt, ego illos redemi*: Sed ego, inquit avunculus, eos nutrivit. Tu quidem, ait Christus, illos nutristi, sed pane meo, non tuo; ego vero redemi non sanguine tuo, sed meo. Sic carnalis avunculus contra Patrem spirituum pro nepotibus certat, quos dum bonis cupit onerare terrenis, cœlestibus exhæredat. Christus tamen non rapinam arbitratus, si suos quos fecit et redemit sanguine proprio, ad se venientes collegerit, juxta quod ante promiserat, *Et eum qui venit ad me, non ejiciam foras* (Joan. vi, 37), Fulconi primo pulsanti lætus aperuit, lætis amplexibus lætum exce-

pit. Quid plura? veterem hominem exiit, et novum induitur; quodque solo nomine exstiterat, moribus et vita canonicum proficitur. Fama volat, bonus odor Christo; rei novitas circumquaque diffusa pervenit ad aures avunculi.

5. Quid ergo faceret carnalis nutritius, qui carnis quam nutrierat, quam carnaliter amabat, solatium perdebat? Etsi aliis fuit res illa odor vitæ ad vitam (II Cor. ii, 16), sed non illi. Quare? Quia animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. Stultitia enim illi videtur (I Cor. ii, 14). Nam si spiritum Christi haberet, non tam de carne doleret, quam gauderet de spiritu. Sed quia terrena, non quæ sursum sunt, sapiebat, turbatus et tristis tale aliquid secumolvebat: Quid audio? væ mihi! a quanta spe cecidi! Sed quid? debetne stare quidquid absque meo consilio, absque mea licentia fecerit? Quod jus, quæ lex, quæ justitia, quæ ratio, ut quem ex utero nutriendum suscepi, alius fruatur adulto? Jam caput aspersum canis, heu! vitæ meæ reliquum expendam cum mœrore, quia me deseruit baculus senectutis meæ. Heu mihi! si hac nocte expetitur a me anima mea, quæ paravi, ejus erunt? (Luc. xii, 20.) Promptuaria mea plena, eructantia ex hoc in illud: oves meæ fetosæ, abundantes in egressibus suis; boves meæ crassæ cui remanebunt? (Psal. cxliii, 13). Prædia, prata, domus, argentea vasa et aurea, **10** cui congregata sunt? Ditiores quosque ac quæstuosiores ecclesiæ meæ honores acquisieram mihi; reliquos, etsi non licebat habere, spe tamen in Fulcone tenebam. Quid igitur faciam? Propter illum unum tot et tanta perdam? Nam quidquid sine illo possederim, amisisse me iudico. Quin potius et ista retinebo, et illum revocabo si potero. Sed quomodo? Factum est, auditum est. Quod factum est, non potest non fieri, quod auditum est, celatum esse non poterit. Fulco canonicus est regularis; si revertitur ad sæculum, notabilis erit et infamis. Sed tolerabilis est hoc audire de illo, quam vivere sine illo. Cedat ergo nunc honestas utilitati, pudor necessitati. Malo non parcere verecundiæ pueri, quam miserabili subjacere tristitiæ.

6. Acquiescens itaque consilio carnis, rationis oblitus et legis, tanquam leo paratus ad prædam (Psal. xvi, 12), et sicut læna raptu catulo rapiens et rugiens, sacra non veritus, sanctorum irrupit habitaculum, in quo tirunculum suum Christus absconderat a contradictione linguarum, postmodum admisturus consortio Angelorum. Quærit ac flagitat reddi sibi nepotem suum; queritur et clamat injuste se ab illo relictum, Christus reclamante et dicente: Quid agis, miser? quid furis? quid me persequeris? Non sufficit tibi, quod tuam, tuoque exemplo multorum mihi animas tuleris, si non etiam hunc ausu sacrilego rapias de manu mea? Non times tu futurum iudicium? an contemnis terrorem meum. Cui hoc facis? cui bellum indicis? Terribili utique, et ei qui aufert spiritum principum (Psal. lxxv, 13).

Insane. redi ad cor tuum; memorare novissima tua, e non peccabis (*Eccl. vii, 40*): memorare quæ tua substantia, et utiliter timebis. Et tu puer, inquit, si assenseris, si acquieveris, morte morieris (65). Memento uxoris Lot de Sodoma quidem ereptæ, quia Deo credit; sed in via mutata, quia retro aspexit (*Gen. xix, 26*). Disce in Evangelio quod non liceat retro aspicere ei, qui semel manum ad aratrum misit (*Luc. ix, 62*). Avunculus tuus quærit animam tuam, qui jam perdidit suam. Verba oris ejus, iniquitas et dolus. Noli intelligere, fili mi, ut male agas (*Psal. xxxv, 4*); noli intendere in vanitates et insanias falsas (*Psal. xxxix, 5*). Ecce in via qua ambules, abscondit laqueos, tetendit retia. Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt jacula (*Psal. liv, 22*). Vide, fili mi, ne capiaris a labiis iniquis, et a lingua dolosa. Confiat carnes tuas divinus timor, ne te decipiat carnalis amor. Blanditur, sed sub lingua ejus labor et dolor; lacrymatur, sed insidiatur; insidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum (*Psal. x, 7, 9*). Cave, inquam, fili mi, ne acquiescas carni et sanguini (*Galat. i, 16*); nam gladius meus devorabit carnes (*Deut. xxxii, 42*). Sperne blandimenta, contemne promissiones. Promittit magna, sed ego majora; offert plura, sed ego plurima. Dimittes ergo pro terrenis coelestia, pro temporalibus æterna? Alioquin oportet te solvere vota tua, quæ distinxerunt labia tua. Juste exigitur ad solvendum, qui non cogitur ad votandum: nam etsi cum pulsares, non repuli; tamen ut intrares, non compuli. Non licet ergo dimittere quod sponte promissisti: non est fas requirere quæ per te dimissisti. En utrumque vestrum præmoneo, utriusque salubriter consulo. Tu, inquit ad avunculum, regularem ne reducas ad sæculum; quia si reducis, seducis quem apostatare facis. Tu, regularis, sæcularem ne sequaris; quia si illum sequeris, me persequeris, cui de te ipso injuriam facis. Tu si seduxeris animam pro qua mortuus sum, crucis meæ te constituis inimicum. Qui enim non colligit mecum, dispergit (*Matth. xii, 30*); quanto magis qui collectos dispergit? Tu vero si ei consentis, a me dissentis; quia qui non est mecum, contra me est (*Ibid.*). Quanto magis qui mecum fuit, si me deserit, contra me est? Tu si circumvenis parvulum qui ad me venit, seductor ac sacrilegus judicaberis: tu si vero quod ædificaveras, iterum destruis; prævaricatorem te constituis. Ambos vos necesse est meo iudicio præsentari, ambos assistere meo tribunali: alter de propria prævaricatione, **¶** alter de alterius seductione judicabitur: et unde alteri in iniquitate sua morietur, inde morientis sanguis de manu alterius requiretur (*Exech. iii, 18*). Hæc et his similia, utriusque teste conscientia, utriusque, Christe, invisibiliter, sed terribiliter intonabas; his

(65) Solet Bernardus de salute eorum dubitare, qui ad religionem vocati, Deo vocanti non acquieverint; nedum qui ingressi, sed non professi, in sæcu-

A sacris monitis amborum mentes pie terrendo pulsabas. Quis ad hæc non timeret, timendo recipisceret, nisi qui more aspidis surdæ et obturantis aures suas, vocem venefici incantantis sapienter, aut non audiret (*Psal. lvii, 5, 6*), aut se audire dissimularet?

7. Sed usquequo jam satis vel nimis longam protrahimus epistolam, dum inviti loquimur rem silentio dignam? Cur tantis circuitibus ad veritatem ambimus, dum pudenda revelare timemus? Dicam tamen, dicam cum pudore, quod multis cognitum, occultare etsi volo, non valeo. Sed quare cum pudore? Ut quid me scribere pudeat, quod illos non puduit facere? Si pudeat audire quod impudenter egerunt; non pudeat emendare quod libenter non audiunt. Proh dolor! neutrum illorum revocare potuit, aut illum a seductione timor et ratio; aut hunc a prævaricatione pudor et confessio. Quid plura? verba præcipationis concinnat lingua dolosa: concepit dolorem, et persuasit iniquitatem. Subvertit perversus conversum: revertitur canis ad vomitum (*II Petr. ii, 22*). Ecclesia vestra suum recepit alumnum, quem melius habebat amissum. Sic Lugdunum olim, studio similiter et industria sui decani, ejusdem decani nepotem, suum canonicum, quem bene perdidit, male recuperavit. Sicut ille Falconem beato Augustino, sic Othbertum iste sancto Benedicto subripuit. O quam ordinatius ispe cum sancto sanctus efficeretur, quam cum perverso sanctus perverteretur! o quam pulchrius senem sæcularem puer religiosus ad se traheret, et sic vinceret uterque, quam religiosum sæcularis ad se retraheret, in quo victus est uterque! O senem infelicem! o avunculum crudelem! qui jam decrepitu, statim moriturus, nepotis animam prius interfecit; quem ut peccatorum suorum haberet hæredem, a Christi sorte privavit! Sed qui sibi nequam est, cui bonus? (*Eccl. xiv, 5*). Maluit in suis facultatibus habere successorem, quam pro iniquitatibus intercessorem.

8. Sed quid ad me decanis magistris nostris, qui principatum meruerunt in ecclesiis? Clavem scientiæ tenent, et primas cathedras in conventibus possident. Viderint ipsi qualiter subditos judicent, fugitivos revocent, revocatos, si ita voluerint, iterum effugent, dispersos colligant, collectos dispergant: quid ad me? Fateor, aliquantum in illos propter te, mi Fulco, modum nostræ parvitatatis excessi; dum tuam de illis cupio palliare verecundiam, temperare culpam. Omitto ergo illos, ne non tam reprehensioni, quam reprehensori juste indignentur; nec tam de sua correctione cogitent, quam mihi de præsumptione calumniantur. Non Ecclesiæ principem, sed puerum scholarem objurgare suscepisti, qui nesciat indignari, non norit irasci. Nisi forte et tu sensu, non malitia parvulus, idipsum redierint. Confer epistolas 107 et 108. At Fulco religionem professus erat.

sum mihi calumniaris, et dicas: Imo quid mihi et ipsi? quid ad illum de peccato meo? Nunquid ego sum monachus? Et ad hoc, fateor, quod respondeam non habeo; nisi quod confisus sum tum de tua, quam in te credidi, ingenita mansuetudine, tum de Dei charitate, qua et in principio epistolæ excusasse me memini. Ejus zelo tantum tui erroris misertus, tantum tuæ miseriæ compassus sum, quatenus supra modum et morem meum de te non meo me intromiserim. Gravis lapsus tuus ac miserabilis casus provocavit me ut hoc præsumperim. Quem enim coætaneorum tuorum me vidisti arguere? cui vel brevissimas aliquando litteras direxisset? Non tamen quod omnes cæteros sanctos putaverim, aut nihil in eis reprehensione dignum invenerim.

9. Cur ergo, inquis, singulariter me reprehendis, cum et in aliis videas quod justius forsitan reprehendere possis? Ad quod ego: Propter singularitatem erroris tui, propter immanitatem peccati tui. Nam etsi **¶** plerique alii perditæ vivunt, etsi inordinati et indiscipulati sunt; nondum tamen ordinem aut disciplinam professi sunt. Sunt quidem peccatores, sed non prævaricatores. Tu vero quantum libet modeste et honeste vivas; si caste, si sobrie, si omnino religiose te habeas: Deo tamen minus accepta est tua religio, quam deturpat voti prævaricatio. Idecirco, charissime, ne te tuis coætaneis compares, a quibus professio te separat; nec respectu sæcularium de tua tibi forte paulo graviori continentia blandiaris, cum tibi Dominus dicat: *Utinam te calidum aut frigidum invenissem*. Hic ostenditur aperte, quia minus Deo tepidus places, quam si vel quales illi sunt, frigidus esses. Illos utique Deus patienter expectat de frigore quandoque ad calorem proficere, te vero indignans advertit de calore jam in teporem defecisse. Et quia tepidum te inveni, *incipiam*, inquit, *te vomere ex ore meo* (*Apoc. iii, 15, 16*). Et merito, quia tu ad tuum vomitum redisti, quia tu ejus gratiam evomisti.

10. Heu! quomodo Christum tam cito fastidis de quo scriptum est: *Mel et lac sub lingua ejus?* (*Cant. iv, 11*.) Miror, quod ad gustum cibi dulcissimi nausearis; si tamen gustasti quam dulcis est Dominus. Aut certe nondum gustasti, et nescis quid sapit Christus; ideoque non appetis inexpertum: aut si gustasti, et dulce non sapuit, sanum non habes palatum. Ipse quippe Dei est sapientia, quæ ait: *Qui comedit me, adhuc esuriat, et qui bibit me, adhuc sitiet* (*Eccl. xxiv, 29*). Sed quomodo potest esurire vel sitire Christum, plenus quotidie siliquis porcorum? Non potes bibere simul calicem Christi, et calicem dæmoniorum (*I Cor. x, 20*). Calix dæmoniorum superbia est, calix dæmoniorum detractio et invidia est, calix dæmoniorum crapula et ebrietas est; quæ cum impleverint vel mentem vel ventrem tuum, Christus in te non invenit locum. Non mireris quod dico. In domo avunculi tui non potes inebriari

A ab ubertate domus Dei. Cur, inquis? Quia domus deliciarum est. Quomodo ignis et aqua simul esse non possunt, sic spirituales et carnales deliciae in eodem se non patiuntur. Ubi crapulam ructantis inter pocula senserit Christus, vina sua, dulciora super mel et favum, menti propinare non dignatur. Ubi curiosa ciborum diversitas, ubi divitis supellectilis discolor varietas oculos pariter pascit et ventrem, coelestis panis jejunam deserit mentem. Eia lætare, juvenis, in adolescentia tua, ut decedente pariter cum ætate temporali lætitia, succedat quæ te absorbeat æterna tristitia. Sed absit hoc ab adolescentulo nostro, avertat hoc Deus a puero suo. Quin potius disperdat Dominus universa labia dolosa eorum qui tibi tale concilium donant, qui dicunt tibi quotidie, Euge, euge; et quærent animam tuam. Hi sunt cum quibus habitas, quorum prava colloquia [*al. concilia*] adolescentis bonos mores corrumpunt.

11. Sed quamdiu jam non exis de medio eorum? Quid facis in urbe, qui claustrum elegeras? quid tibi cum sæculo, qui sæculum spreveras? Funes ceciderunt tibi in præclaris, et tu opibus in bias terrenis? Si vis habere simul et hæc et illa, breviter tibi respondebitur: *Memento, fili quia recepisti bona in vita tua* (*Luc. xvi, 25*). *Recepisti* dixit; non, *Rapuisti*: ne etiam de hoc tibi frustra blandiaris, quod tuis contentus, aliena non rapias. Verumtamen quæ sunt illa tua? Beneficia Ecclesiæ? Recte. Quia surgis ad vigiliam, vadis ad missam, horis chorum nocturnis diurnisque frequentas; bene facis. Sic Ecclesiæ præbendam gratis non accipis. Dignum est ut qui altario deservit, de altario vivat. Conceditur ergo tibi, ut si bene deservis, de altario vivas; non autem ut de altario luxurieris, ut de altario superbias, ut inde compares tibi frena aurea, sellas depictas, calcaria deargentata, varia griseaque pellicea a collo et manibus ornata purpureo diversificata. Denique quidquid præter necessarium victum ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est; rapina est, sacrilegium est. Orabat quidem sapiens tantum victui suo tribui necessaria non superflua (*Prov. xxx, 8*). **¶** *Habentes*, ait Apostolus, *victum et vestitum* (*I Tim. iv, 8*); non, *victum et ornatum*. Et quidam alius sanctus: *Si dederit, inquit, mihi Dominus panem ad manducandum, et vestimentum quo operiar* (*Gen. xxviii, 20*). Nota, *quo operiar*. Sic ergo et nos contenti simus vestimentis quibus operiamur, non quibus lasciviamus, non quibus superbiamus, non quibus mulierculis vel simulari, vel placere studeamus. Sed hoc faciunt, inquis, cum quibus habito; si non facio quod cæteri, de singularitate notabor. Propterea, inquam, exi de medio eorum, ne aut in urbe notabiliter vivas, aut exemplo pereas aliorum.

12. Quid agis in urbe, delicate miles? Commilitones tui quos fugiens deseruisti, pugnant et vincunt; pulsant et intrant; cælum rapiunt et regnant,

